

Latinankielisiä sananlaskuja

A

- *A mari usque ad mare.*
 - Käännös: "Mereltä merelle" ([Kanadan](#) motto)
- *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*
 - Käännös: "Odota samaa itsellesi, mitä teet toiselle."
- *Ab urbe condita*
 - Käännös: "Kaupungin perustamisesta lukien" (kaupunki tarkoittaa Roomaa)
- *Accusando fieri infectum non potest.*
 - Käännös: "Syyttelemällä ei tehtyä saa tekemättömäksi."
- *Ad impossibilia nemo tenetur.*
 - Käännös: "Ketään ei velvoiteta mahdottomaan."
- *Ad surdas aures canere.*
 - Käännös: "Laulaa kuuroille korville."
- *Aequat omnis cinis.*
 - Käännös: "Tuhka tekee kaikista samanlaisia."
- *Age si quid agis.*
 - Käännös: kirjaimellisesti "Tee, kun teet jotain", yleisesti "Kun teet jotain, tee se hyvin/nopeasti"
- *A lasso rixa quaeritur.*
 - Käännös: "Väsynyt hakee riitaa."
- *Alea iacta est.*
 - Käännös: "Arpa on heitetty."
- *Aliquando insanire iucundum est.*
 - Käännös: "Toisinaan on suloista hullutella."
- *Amantes amentes.*
 - Käännös: "Rakastuneet ovat järjettömiä."
- *Amat victoria curam.*
 - Käännös: "Vaivaa vaatii voitto."
- *Āmentēs illī Rōmānī.*
 - Käännös: "Hulluja nuo roomalaiset." ([Obelixin](#) lempilause)
- *Amici, diem perdidī.*
 - Käännös: "Ystävät, olen menettänyt päivän." (–Tito)

- *Amor vincit omnia.*
 - Käännös: "Rakkaus voittaa kaiken."
- *Ancilla face mea laganum!*
 - Käännös: "Orjanainen, paista minulle lettuja." (–Ganga)
- *Anno Domini*
 - Käännös: "Herran vuonna"
- *Aquam ā pūnice pōstulāre.*
 - Käännös: "Yrittää nyhjäistä tyhjästä." (sanatarkasti: "Vettä hohkakivestä pyytää.")
- *Argumentum baculinum.*
 - Käännös: "Keppi sen todisti."
- *Ars longa, vita brevis.*
 - Käännös: "Taide (taito) pitkä, elämä lyhyt"
- *Audentes fortuna iuvat.*
 - Käännös: "Onni suosii rohkeaa."
- *Audiatur et altera pars.*
 - Käännös: "Kuultakoon myös toista puolta."
- *Aurum potestas est.*
 - Käännös: "Kulta on valtaa."
- *Avē Caesar, moritūrī tē salūtant!*
 - Käännös: "Ole tervehditty, keisari, kuolemaan menevät tervehtivät sinua!"
- *Amat victoria curam*
 - Käännös: "vaivaa vaatii voitto."

B

- *Bellum omnium contrā omnēs.*
 - Käännös: "Kaikkien sota kaikkia vastaan."

D

- *De gustibus non est disputandum.*
 - Käännös: "Makuasioista ei voi kiistellä."
- *De mortuis nil nisi bene.*
 - Käännös: "Kuolleista puhutaan vain hyvää."
- *De visu; de auditu; de olfactu.*
 - Käännös: "Näkemänsä, kuulemansa, haistamansa."

- *Deus protector noster.*
 - Käännös: "Jumala meidän suojelijamme." (Porin kaupungin motto)
- *Desinit in piscem mulier formosa superno*
 - Käännös: "Kauniin naisen patsaalla on kalan pyrstö."
- *Difficile est satiram non scribere.*
 - Käännös: "On vaikea olla kirjoittamatta satiiria."
- *Difficultātem facit doctrīna.*
 - Käännös: "Oppi (tieto) tuo vaikeudet." (vrt. "Tieto lisää tuskaa.") (–Quintilianus)
- *Divide et impera.*
 - Käännös: "Hajota ja hallitse."
- *Dixi et animam levavi.*
 - Käännös: "Olen puhunut ja huojentanut mieleni."
- *Docendo discimus*
 - Käännös: "Opettamalla opimme."
- *Dōnec eris fēlīx, multōs numerābis amīcos; tempora si fuerint nūbila, sōlus eris.*
 - Käännös: "Niin kauan kuin olet onnellinen, sinulla on ystäviä, mutta kun päiväsi pilveneivät, olet yksin." (–Ovidius)
- *Donek eris felix, multos numerabilis amicos.*
 - Käännös: "Niin kauan kuin olet onnellinen, sinulla on paljon ystäviä."
- *Dracōnem dormientem nunquam tītillandus.*
 - Käännös: "Älä koskaan kutita nukkuvaa lohikäärmettä." ([Tylypahkan](#) motto)
- *Dulce et decorum est pro patria mori.*
 - Käännös: "Suloista ja kunniakasta on kuolla isänmaan puolesta."
- *Dum spiro, spero.*
 - Käännös: "Niin kauan kuin hengitän, toivon."

E

- *Ecce homo.*
 - Käännös: "Katso: ihminen."
- *E pluribus unum*
 - Käännös: "Monesta yksi." (Yhdysvaltain motto)
- *Errare humanum est.*
 - Käännös: "Erehtyminen on inhimillistä."
- *Et tu quoque, fili.*
 - Käännös: "Sinäkin, poikani."

- *Ex nihilo nihil fit.*
 - Käännös: "Tyhjästä ei synny mitään."
- *Ex oriente lux.*
 - Käännös: "Idästä valo."
- *Extra ecclesiam nulla salus.*
 - Käännös: "Kirkon ulkopuolella ei ole pelastusta."
- *Ex visu amor.*
 - Käännös: "Rakkautta ensi silmäyksellä."
- *Deus Mortuus Est.*
 - Käännös: "Jumala on kuollut."

F

- *Fabricando fit faber.*
 - Käännös: "Harjoitus tekee mestarin."
- *Fac simile.*
 - Käännös: "Tee samalla lailla." (nimitys kopiolle)
- *Fac ut vivas.*
 - Käännös: "Hanki elämä."
- *Festina lente.*
 - Käännös: "Kiirehdi hitaasti." (–keisari Augustus)
- *Fiat lux.*
 - "Tulkoon valkeus."
- *Finis coronat opus.*
 - Käännös: "Loppu työn kruunaa."
- *Fortuna multis dat nimis, nulli satis.*
 - Käännös: "Onnen jumalatar antaa monille liikaa, kenellekään ei tarpeeksi."
- *Fluctuat, nec mergitur.*
 - Käännös: "Vaappuu, vaan ei uppoa." ([Pariisin](#) kaupungin motto)
- *Fugit irreparabile tempus.*
 - Käännös: "Aika pakenee palaamatta." (–Vergilius)
- *Fundamentum est iustitiae fides.*
 - Käännös: "Oikeudenmukaisuuden perusta on luottamus." (–Cicero)

G

- *Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus!*
 - Käännös: "Iloitkaamme siis niin kauan kuin olemme nuoria!"
- *Gloria victis.*
 - Käännös: "Kunnia voitetuille."

H

- *Homō hominī lupus est.*
 - Käännös: "Ihminen on ihmiselle susi."
 - Plautuksen teoksesta *Asinaria*.
- *Homō sibī iūdex dūrissimus.*
 - Käännös: "Ihminen on itselleen ankarin tuomari."

I

- *Illico perfectum!*
 - Käännös: "Kerralla kuntoon!" (Viestikoulun tunnuslause)
- *Ingenium munus, discere gaudium!*
 - Käännös: "Nerous on lahja, oppiminen ilo."
- *In porto perse vitulus est"*
 - Käännös: "Satamassa on vasikka [entisaikojen latinistien ilon aihe]."

L

- *Laudātor temporis āctī.*
 - Käännös: "Menneen ajan ylistäjä."
- *Lux perpetua luceat eis.*
 - Käännös: "Anna ikuisen valon loistaa heille."

M

- *Mare Nostrum.*
 - Käännös: "Meidän meremme." (Roomalaiset noin 100 jKr. Välimerestä)
- *Mementō morī.*
 - Käännös: "Muista olevasi kuolevainen."
- *Mendācem memorem esse oportēre.*
 - Käännös: "Valehtelijalla on oltava hyvä muisti." (–Quintilianus)
- *Mēns sāna in corpore sānō.*
 - Käännös: "Terve sielu terveessä ruumiissa." (–Juvenalis)

N

- *Nātūrālia nōn sunt turpia.*
 - Käännös: "Luonnolliset asiat eivät ole häpeällisiä."
- *Navigare necesse est, vivere non est necesse.*
 - Käännös: "Purjehtiminen on tärkeää, eläminen ei."
- *Nemo saltat sobrius, nisi insanus est.*
 - Käännös: "Kukaan ei tanssi selvin päin, ellei ole hullu." (–Cicero)
- *Noli turbare circulos meos!*
 - Käännös: "Älä sotke ympyröitani!"
- *Nomen est omen.*
 - Käännös: "Nimi on enne."
- *Non omnes, qui citharam habent, citharoedi sunt.*
 - Käännös: "Eivät kaikki, joilla on kitara, ole kitaristeja."
- *Nōn scholae, sed vītae discimus.*
 - Käännös: "Emme opiskele koulua vaan elämää varten."
- *Nōn vītae, sed scholae discimus.*
 - Käännös: "Emme opiskele elämää vaan koulua varten." (lausahduksen alkuperäinen ironinen muoto)
- *Nunc est bibendum.*
 - Käännös: "Nyt on juotava."
- *Nulla regula sine exceptione.*
 - Käännös: "Poikkeus vahvistaa säännön."
- *Mortui vivos docent.*
 - Käännös: "Kuolleet opettavat eläviä."

O

- *O tempora! O mores!*
 - Käännös: "Oi aikoja! Oi tapoja!" (–Cicero)
- *Oderint, dum metuant.*
 - Käännös: "Vihatkoot, kunhan pelkäävät."
- *Omnia praeclara rara.*
 - Käännös: "Kaikki erinomainen on harvinaista."
- *Omnia mea mecum porto.*
 - Käännös: "Kaiken omani kannan mukani."
- *Ora et labora.*
 - Käännös: "Rukoile ja tee työtä."

- *O sancta simplicitas.*
 - Käännös: "Oi pyhä yksinkertaisuus."

P

- *Pecūnia nōn olet.*
 - Käännös: "Raha ei haise."
- *Pecūniae an tribirota?*
 - Käännös: "Rahat vai kolmipyörä?"
- *Pecūniae aut vīta.*
 - Käännös: "Rahat tai henki."
- *Per aspera ad astra.*
 - Käännös: "Vaikkeuksien kautta tähtiin."
- *Porcum in sacculō comparāre.*
 - Käännös: "Ostaa sika säkissä."
- *Potius mori quam foedari.*
 - Käännös: "Ennemmin kuolema kuin häpeä."
- *Pulvis et umbra sumus.*
 - Käännös: "Olemme tomua ja varjoa." (–Horatius)

Q

- *Qualis rex, talis grex.*
 - Käännös: "Millainen kuningas, sellainen lauma."
- *Quod erat demonstrandum.*
 - Käännös: "Mikä oli todistettava."
- *Quī peccat ebrius, luat sobrius.*
 - Käännös: "Joka humalaisena tekee väärin, sovittakoon sen selvin päin."
- *Quidquid latine dictum sit, altum videtur.*
 - Käännös: "Mikä tahansa latinaksi sanottu vaikuttaa syvälliseltä."
- *Quis custodiet ipsos custodes?*
 - Käännös: "Kuka valvoo itse valvoja?"
- *Faber est suae quisque fortunae.*
 - Käännös: "Jokainen on oman onnensa seppä." (–konsuli Appius Claudius Caecus)

R

- *Repetitio mater studiorum est*
 - Käännös: "Kertaus on opintojen äiti."
- *Respice post te, hominem te esse memento*
 - Käännös: "Muista, olet vain kuolevainen."
- *Requiescat in pace*
 - Käännös: "Levätköön (hän) rauhassa."

S

- *Scintilla etiam exigua in tenebris micat.*
 - Käännös: "Pimeässä loistaa pienikin kipinä." (–Grynaeus)
- *Semper Fidelis.*
 - Käännös: "Aina uskollinen." (Yhdysvaltojen merijalkaväen motto)
- *Sero venientibus ossa.*
 - Käännös: "Liian myöhään saapuneille jäävät vain luut."
- *Si vis pacem, para bellum*
 - Käännös: "Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan."
- *Spes patriae*
 - Käännös: "Isänmaan toivo."
- *SPQR (Senatus Populusque Romanus)*
 - Käännös: "Rooman senaatti ja kansa"
- *Sunt pueri pueri et pueri puerilia tractant.*
 - Käännös: "Pojat ovat poikia, ja pojilla on poikien huvia."
- *Sol omnibus lucet.*
 - Käännös: "Aurinko paistaa kaikille."

T

- *Te audire non possum. Musa sapientum fixa est in aure.*
 - Käännös: "En kuule, mitä sanot. Minulla on banaani korvassani." (On kuitenkin huomattava, että *Musa sapientum* ei ole banaanin latinankielinen nimi, vaan tieteellinen nimi.)
- *Tempora aspera vīvimus, amīce bone.*
 - Käännös: "Elämme kovia aikoja, ystävä hyvä."
- *Tempora mutantur, nos et mutamur in illis.*
 - Käännös: "Ajat muuttuvat, ja me muutumme niiden mukana."
- *Tempus fugit.*

- Käännös: "Aika lentää."
- *Tabula rasa.*
 - Käännös: "Tyhjä taulu."
- *Timidus cautum se vocat, sordidus parcum.*
 - Käännös: "Pelkuri kutsuu itseään varovaiseksi, ahne säästäväiseksi."

U

- *Ubi fumus, ibi ignis.*
 - Käännös: "Ei savua ilman tulta."
- *Ubi bene, ibi patria.*
 - Käännös: "Missä hyvä olla, siellä isänmaa."
- *Ūna hirundō nōn facit vēr.*
 - Käännös: "Ei yksi pääskynen kevättä tee."

V

- *Vade retro, satana!*
 - Käännös: "Väisty tieltäni, saatana!"
- *Variātiō dēlectat.*
 - Käännös: "Vaihtelu virkistää."
- *Varium et mutabile semper femina.*
 - Käännös: "Nainen on aina häilyvä ja oikullinen."
- *Vēnī, vīdī, vīcī.*
 - Käännös: "Tulin, näin, voitín."
- *Verba volant, scripta manet*
 - Käännös: "Puhe lentää [pois], teksti pysyy."
- *Vīta est tempus optimum hominis.*
 - Käännös: "Elämä on ihmisen parasta aikaa."
- *Vivere est oboedire, oboedire est vivere.*
 - Käännös: "Elämä on tottelemista, totteleminen on elämää."
- *Vox audita perit, littera scripta manet.*
 - Käännös: "Sanottu sana katoaa, kirjoitettu sana pysyy."
- *Vox et pretera nihil.*
 - Käännös: "Kaikki ääntä eikä mitään muuta."
- *Vox populi, vox dei.*

- Käännös: "Kansan ääni on Jumalan ääni."